

Hensyn til, at nogen videre Drøftelse end den, som kan finde Sted her i Aften, vil det næsten ikke være muligt at give denne Sag. Jeg skal gentage, at jeg tror, dens Forløb imødeses med den allerstørste Interesse i videre Kredse i Befolkningen i Jylland. Jeg tror, at vi staar overfor en Opgave af meget stor samfundsmæssig Betydning, og jeg skal tillade mig varmt at anbefale Sagen til uopholdelig Gennemførelse.

Bojsen: Jeg kan paa egne og paa mit Partis Vegne anbefale denne Sag til Gennemførelse i den Skikkelse, i hvilken den foreligger. At benytte Vandet i Gudenaå er jo en meget gammel Opgave, og der har i lange Tider været Planer oppe i saa Henseende. Ved Vandkraft er der to Faktorer, som spiller en Rolle: Vandmængden og Vandhøjden, Faldet. Hvad Vandmængden angaar, er der ikke noget Vandløb i Danmark, der kan maale sig med Gudenaåen, og det ligger i, at Gudenaåen er Afløb for 14 Indsøer. Man kan ikke sige om Egnen omkring Silkeborg, at det er de Tusind Søers Land, men man kan dog sige, at det er de 14 Søers Land. Dette Vandareal er vel omtrent 3 Kvadratmil stort, at der samles meget Vand, er en Selvfølge, og hvad Vandmængden angaar, er der derfor intet i Vejen. Hvad Faldet derimod angaar, maa det desværre indrømmes, at Gudenaåens Fald fra Søerne ud til Kattegat er overordentligt ringe. Man regner, at der fra Søerne til Randers Fjords Udløb ved Udby vil være 16 Mil. Silkeborgsøerne ligger ikke mere end 18 m over Kattegat, man vil altsaa se, at Faldet fra Silkeborgsøerne ud til Kattegat ikke er mere end omtrent 1 m pr. Mil. Det er et meget tarveligt Fald; til Sammenligning kan jeg anføre, at Faldet fra Furesøen oppe i Nordsjælland og ud til Øresund er et 20 m's Fald paa een Mil. Derfor kan der ogsaa der opføres flere Fabriker, der kan drives ved Vandkraft. Gudenaåen har sit Udspring i Nærheden af Jellinge, og paa Strækningen fra Jellinge ned til Søerne er der et ret betydeligt Fald af indtil 3 til 4 m pr. Mil. Der ligger ogsaa en Række Vandmøller og en temmelig stor Fabrik, der drives ved Vandkraft, og det er mig bekendt, da jeg har boet ved Gudenaåen i en Aarrække, at der har været Planer oppe om at anlægge et Elektricitetsværk oppe ved den første Begyndelse af Gudenaåen, hvor man kunde faa en ret betydelig Kraft paa Grund af Faldet. Imidlertid, efter at Gudenaåen er kommet ned i Mossø og der er stødt sammen med Afløbet fra Skanderborgsø, er der grumme lidt Fald.

Faldet fra Skanderborgsø til Mossø er kun et Par Meter og fra Mossø og videre igen til Silkeborg ogsaa et Par Meter, saaledes at der gennem alle disse Søer kun er 1 m's Fald pr. Mil. Det bevirker, at enhver Opstemning af Vandmængden medfører store Oversvømmelser, som den Dag i Dag er til store Gene for hele Oplandet. Jeg kan bare nævne den Opstemning ved Fuldbro, hvor om der har været forhandlet i en lang Aarrække, og som generer alle Beboerne rundt omkring Skanderborgsø. Deres Tørve-moser, som der nu er saa stor Trang til, er oversvømmede og kan til Dels ikke bruges. Og den Opstemning, der finder Sted ved Ry Mølle, som heller ikke er højere end 1½ m, har dog bevirket en saadan Skade, at der har været forhandlet om at faa denne Mølle nedlagt, men saadanne Bestræbelser er strandet baade ved Fuldbro og ved Ry Mølle. Hvorfor? Fordi Aalefiskeriet og Geddefiskeriet spiller en saa overordentlig stor Rolle ved disse Opstemninger. Jeg fremdrager dette her, fordi der vist ikke er Tvivl om, at naar vi laver en ny Opstemning længere nede ad Gudenaåen, vil Aalene søge dertil. De søger efter Mudder, og Gudenaåen fører en uhyre Mængde Mudder med sig, og saa snart det lægger sig foran disse Opstemninger, kommer Aalene. Aaleyngelen, kommer helt ude fra, ja, de siger endogsaa ude fra Atlanterhavet. Det ved jeg nu ikke, men det er sikkert, at denne Opstemning ved Ry Mølle har været til stor Ulejlighed for Oplandet. Jeg har endogsaa hørt, at der skulde være over 1,000 Tdr. Land, som lider under den, og de lider saa meget derunder, fordi Gudenaåens Fald er saa lille. Nu er der det heldige ved det, at Faldet fra Silkeborg til Tange er noget stærkere, end det bliver længere nede. Derfor kan der opføres en Dæmning ved Tange, som er tænkt opført til en Højde af 8 m. Nu maa vi vistnok være belavet paa, at en saadan Opstemning til 8 m vil bevirke en meget stor Oversvømmelse. Jeg ser af Oplysningerne, at man beregner, at der vil blive en Oversvømmelse paa — jeg vil helst bruge gammelt Maal — 1,000 Tdr. Land, men jeg har faaet Skrivelser fra Folk, som bor der i Egnen, og de har rigtignok ment, at denne Oversvømmelse vil blive meget større. Der er endogsaa Folk, som har ment, at den vilde naa helt op til 2,000 Tdr. Land. Efter de Oplysninger, der foreligger, synes jeg ikke, at der er foretaget nogen virkelig grundig Undersøgelse. Dette Forslag spiller dog for hele Egnen en ganske overordentlig Rolle, og der maa jo et Nivellement til. Vi maa huske paa, at det ikke er nok med, at